

Zápis z jednání 1. pracovního týmu Odborné komise pro důchodovou reformu

Ukončení II. pilíře a nastavení parametrů III. pilíře

Datum: 27. listopadu 2014, 12:00

Místo: budova MPSV Na Poříčním právu 1, Praha 2, místnost č. 116

Přítomni: viz příložený seznam

XX

Potůček: Na úvod bych rád omluvil pana doktora Samka, který je ve svém hlavním zaměstnání pracovně velmi vytížen. Také bych rád dodal, že práce budou pokračovat i v roce 2015 a to se promítne i v závěrečné zprávě na konci roku. Rád bych také připomněl, že mnoho zajímavých podnětů padlo na pracovní konferenci. Dnes budeme projednávat znovu již projednané návrhy, abychom se shodli, co a v jaké podobě tedy předložíme ke schválení na příštím jednání OK.

Projednávání návrhů ve prospěch účastníka:

- **Rozšířit** v zájmu vyšší motivace účastníků k volbě dlouhodobé výplaty místo jednorázového výběru prostředků naspořených ve III. pilíři **osvobození od daně z příjmů i na výplaty penzí na určenou dobu za podmínky, že její výplata bude prováděna nejméně po dobu 10 let.**
- **Snížit minimální věk pro účast** - umožnit stát se účastníkem doplňkového penzijního spoření bez omezení věkem (dětem tak budou moci spoření sjednat jejich rodiče či prarodiče; dojde tak i k odstranění diskriminace mezi finančními produkty, zvýší se podpora dlouhodobého spoření v zájmu dosažení výrazně vyšších penzijních úspor i edukace ve společnosti ve vztahu k doplňkovému penzijnímu spoření).

Šulc: Doporučuji odstranění věkové hranice pro uzavření smlouvy jedině proto, že je to způsob, kdy po určité době v sumě naspořených peněz převládnu nikoliv vlastní vklady účastníka, ale příspěvky z jiných zdrojů – státní příspěvek, příspěvek zaměstnavatele a odložená daňová povinnost. Dojde k efektu, kdy „peníze dělají peníze“. Samozřejmě jen nominálně, není uvažováno se znehodnocením peněz v důsledku finančních krizí. Pořád ale platí má původní výhrada, že odstranění stropu 18 let fakticky bude znamenat investiční příležitost k reprodukci kapitálu pro bohatší část rodin a bude to směřovat k vyšší diferenciaci.

Hampl: Stále si myslím, že by bylo vhodné, aby bylo případně možné vybrat uspořené prostředky při dosažení dospělosti, a to pouze za účelem zajištění bydlení nebo výplaty penze pro zajištění studia. Jsem toho názoru, že to je dobrá investice i z hlediska zajištění na stáří.

Potůček: Můžeme toto přidat do témat, kterými bychom se zabývali v příštím roce, je to rozhodně důležité téma.

Šulc: Chtěl bych se zeptat, zda stále platí dřívější konsensus, že i důchodci (jakožto nevýdělečně činné osoby, kde se přechodem do důchodu vytrácí argument o III. pilíři jako „o včasném spoření na důchod“ mohou být účastníky III. pilíře, nebo systém zastrojujeme shora důchodovým věkem? Pro vysvětlenou: v současném systému tvoří důchodci cca pětinu, a tedy mj. odčerpávají i cca pětinu státní podpory s tím, že na vysoké vlastní příspěvky pobírají nadprůměr státního příspěvku, ale již neprofitují na daňových úlevách.

Karlíková: Ano.

Vostatek: Návrh na penzijní spoření od narození mi přijde až směšný. Celý III. pilíř vyžaduje zásadní rekonstrukci, ne jakési „vylepšování“ stávajícího paskvilu. Navrhl jsem přechod na systém odložené daně z příjmů výdělečně činných osob (EET), používaný ve 2/3 zemí OECD. Stát by neměl přispívat na spoření důchodců či dětí.

Projednávání návrhů ve prospěch penzijních společností:

- **Zvýšit limit pro investování do standardních fondů kolektivního investování ze 35 % na 40% (dnes) hodnoty majetku v účastnickém fondu a limit pro investování do speciálních fondů kolektivního investování z 5 % na 10% hodnoty majetku v účastnickém fondu.**
- **Kapitálový požadavek týkající se doplňkového kapitálu na krytí peněžních prostředků, které nejsou přiřazeny do účastnických fondů, ale jsou placeny nebo vypláceny ve prospěch účastníků nebo při vracení státního příspěvku nahradit povinností penzijní společnosti držet tyto prostředky před jejich přidělením příslušným účastnickým fondům na běžném účtu odděleně od ostatních prostředků určených k jinému účelu. Dále upravit, že tyto prostředky nebudou spadat do majetkové podstaty v případě úpadku penzijní společnosti a upravit nakládání v případě převodu účastnických fondů.**
- **Zvýšit stanovený zákonný limit na provize zprostředkovatelům ze současných 3,5 % průměrné mzdy na 7 %, v zájmu posílení konkurenceschopnosti z pohledu distribuce doplňkového penzijního spoření na finančním trhu. Zachovat přitom současné limity odvodů klientů penzijní společnosti.**
- **Stanovení povinnosti ČNB odejmout povolení z důvodu neplnění stávajících zákonných požadavků změnit na možnost uvážení dohledového orgánu při posouzení individuální situace účastnického fondu (nebude mít vliv na situaci účastnických fondů, které nebudou nyní ke konci roku splňovat zákonné požadavky).**
- **Přiznat právo penzijní společnosti na úhradu prokazatelně vynaložených nákladů při provádění exekucí na majetek účastníků doplňkového penzijního spoření.**

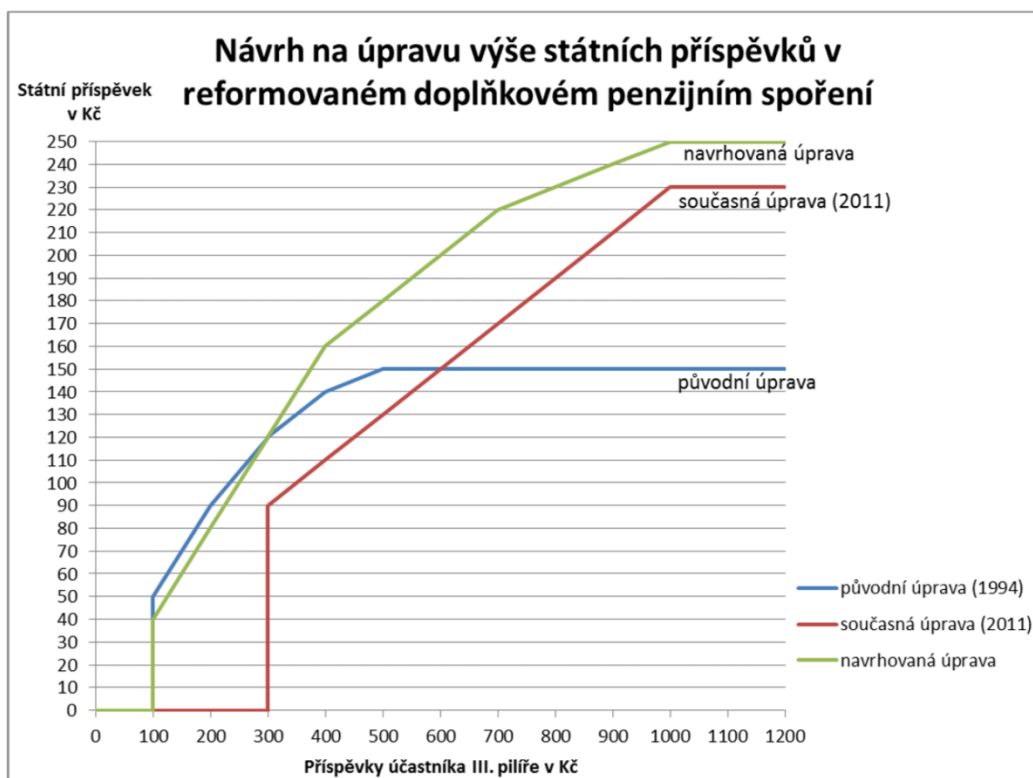
Vostatek: Předložené návrhy jsou důležitými detaily regulace sektoru, za které nemůžeme nést odpovědnost. V zásadě bychom je neměli schvalovat.

Kubátová: Za MF ČR už žádné připomínky nemáme. Toto považujeme již za projednané.

Potůček: Vzpomeňme si na jednání OK, kde návrhy PT1 nebyly přijaty příliš konsenzuálně a byly navráceny k znovu projednání.

Král: Myslím si, že vše bylo skutečně projednáno a výsledná podoba návrhu je odsouhlaseným výstupem z PT1. Můj názor je, že pan Samek vedl PT dobře, jen výsledky trochu nešťastně prezentoval na OK.

Projednávání materiálu prof. Potůčka materiál: Návrh na úpravu výše státních příspěvků v reformovaném doplňkovém penzijním spoření; představení a vysvětlení grafu

Potůček: Změna státního příspěvku v roce 2011 byla motivována tím, aby si lidé spořili více než doposud. V návaznosti na návrh, aby do III. pilíře mohli vstupovat i děti již od narození, tento návrh reaguje na to, aby i rodiny s nižšími příjmy, tedy např. rodiny s dětmi, měly možnost si spořit. Je nutné, aby návrh byl co nejjednodušší. Pokud skutečně chceme otevřít III. pilíř i mladší generaci, neměl by být zablokovan pro nízkopříjmové jednice. Věřím, že by toto mohlo zvýšit zájem o penzijní systém jako takový a zvyšovat sociální gramotnost.

Šulc: Bude moci dostávat i dítě státní příspěvek? Když to nebude posílat přímo to dítě, ale jiná osoba, protože děti nejsou výdělečně činné?

Kubátová: Státní příspěvek se dává na příspěvek účastníka, přičemž není podstatné, která osoba v rodině peníze skutečně posílá, neposkytuje se v případě příspěvku zaměstnavatele.

Linhart: Samozřejmě, že když jako rodič budu za dítě posílat peníze, dostanu státní příspěvek, to není třetí osoba.

Karlíková: V mnoha případech si lidé peníze do III. pilíře neposílají sami a běžně to takto funguje, že peníze pošle někdo jiný.

Potůček: Neřešme technické věci, je nutné zanalyzovat případné dopady na státní rozpočet, pobavit se o motivaci takového opatření.

Vostatek: III. pilíř potřebuje zásadní rekonstrukci, toto je vlastně spíše detail. Stát se má postarat o chudé přímo a netahat z nich stovku měsíčně. Minimální procento, které se ve světě platí ze mzdy, jsou dvě procenta, proto mi posun ze 100 Kč na 300 Kč přijde racionální. Náklady s vedením účtu jsou stejné u příspěvku 100 Kč i 2000 Kč, v zásadě by měly být poplatky za vedení účtu.

Bezděk: Díval jsem se na návrh z makroekonomického hlediska, tedy aby se navýšení financí ze státního rozpočtu vyplatilo a zvýšil se i celkový objem příspěvků účastníků. Stejně jako se to podařilo v případě změna z roku 2011, platné od 1. 1. 2013. Pokud by se tento návrh měl vztahovat na všechny účastníky, bude kontraproduktivní, i když chápu sociální rozměr. Je nutné se podívat, jaký je průměrný plat a jakému procentu ze mzdy odpovídá minimální příspěvek účastníka pro nárok na státní podporu. V roce 1995 byla průměrná mzda 8.266 Kč a minimální příspěvek účastníka pro nárok na státní podporu ve výši 100 Kč odpovídal 1,2% průměrné mzdy. V roce 2013 činila průměrná mzda 25.100 Kč a minimální příspěvek účastníka pro vznik nároku na státní podporu ve výši 300 Kč odpovídá opět 1,2% průměrné mzdy. Ze sociálního hlediska jsme tedy – i po nedávné změně podmínek pro státní podporu – ve stejné situaci jako v okamžiku vzniku třetího pilíře v roce 1995. Navíc, i při dřívější úrovni příspěvku 100 Kč existovalo cca 10 % účastníků, kteří se na státní podporu nekvalifikovali, neboť si nespořili ani 100 korun měsíčně. Je-li nutné opravdu snižovat hranici na získání státní podpory, je vhodné provázat toto opatření s odstraněním věkové hranice pro vstup do systému a aplikovat jej jen na účastníky mladší 18 let. V tomto případě zachovejme linearitu vztahu mezi příspěvkem účastníka a státní podporou, čemuž by odpovídala státní podpora 50 Kč na příspěvek účastníka (mladšího 18 let) ve výši 100 Kč. Ohledně indexace státní podpory upozorňuji, že toto opatření samo o sobě nepovede ke zvýšení objemu příspěvků účastníků, avšak navýší fiskální náklady spojené se třetím pilířem. V případě, že bude politická vůle zvýšit objem fiskální podpory třetího pilíře, měli bychom hledat taková řešení, která současně přinesou do systému více prostředků od účastníků či jejich zaměstnavatelů. Jedině tak lze makroekonomicky ospravedlnit dodatečnou fiskální podporu celému systému.

Potůček: Došlo ke zvýšení růstů mezd, ale i variance mezd. Rozevřely se příjmové nůžky a toto by měl být vstřícný krok vůči těm, kteří jsou na tom příjmově hůře. K návrhu kolegy Bezděka, otázka je, jestli 18 let je ta správná hranice, u přídavku na nezaopatřené děti je hranice 26 let.

Herboczková: Nesouhlasíme za MF ČR, aby se hranice vrátila na 100 Kč. Má se navyšovat objem prostředků, ne nutně počet účastníků. A navýšení dolní hranice

vedlo k zamýšlenému výsledku. Považujeme to za nesystémové. Jakékoli zásahy, které by měly významný dopad na státní rozpočet, jsou nereálné. Je zřejmé, že zdaleka není příspěvek využíván ani dnes. Absolutní většina asi 54 % má příspěvek někde kolem pětistovky. Nemáme pocit, že je potřeba s příspěvkem hýbat, už dnes ho považujeme za velkorysý od státu. A pokud už uvolňovat prostředky ze státního rozpočtu, tak souhlasím s kolegou Bezděkem, aby to současně vedlo i k navýšení příspěvků účastníka.

Potůček: OK nemá rozhodovat, ale má promýšlet řešení z různých úhlů pohledu, máme se snažit o kvalitní návrhy.

Herboczková: Jak toto plánujete časově? Pokud by tato změna měla být schválena vládou, pak není reálné ji provést společně se zrušením II. pilíře.

Potůček: Tomu rozumím, budeme mít ke konci roku tři typy výstupů: formulace konkrétních návrhů, formulace témat pro příští rok a návrhy, které by mohly být inspirací pro reformy v jiných systémech.

Šulc: Kde vidíme ráció, desetina klientů dlouhodobě nedosáhne na státní příspěvek, a to nám vadí a druhý důvod je, že v nějaké fázi kumulace úspor už není potřeba uvažovat o jednorázovém vyplacení, ale má smysl uvažovat o doživotní výplatě starobní penze, což byl původní účel III. pilíře a na tom se nic nemění. A chtěl bych se zeptat kolegy Bezděka, kdy se správci vrátí náklady za vedení účtu u spoření 100 Kč měsíčně.

Bezděk: Pokud by bylo limitováno snížení pouze pro děti, myslím si, že to může vést k tomu, že rodiče do toho vstoupí, prodlouží to časově horizont spoření atd. Co se týče nákladů, na dnešních nově pořizovaných smlouvách prostá doba návratnosti nákladů projektovaných se smlouvou je v horizontu 12 až 15 let na průměrnou úložku účastníka, přičemž platí patrně exponenciální prodlužování této doby spolu se snížením příspěvku.

Hampl: Kolik stojí provize?

Bezděk: Provize je zákonem zastropovaná, nemůžeme vyplatit více než 860 Kč za smlouvu.

Hampl: Jde mi spíše o podíl?

Bezděk: Odhadem je to přibližně 50 % celkových nákladů spojených se smlouvou. Provize je vyplacena na počátku smlouvy, ale smlouva pokračuje a jsou generovány další náklady a ty jsou rozloženy v čase, je nutné vzít v úvahu i časovou hodnotu peněz.

Hampl: Dále bych se chtěl zeptat, zda máme propočty, kolik by stálo opatření zrušení věkové hranice pro vstup do III. pilíře.

Herboczková: Pracujeme na tom, je tam spousta proměnných, ale máme nějaké první odhady.

Karlíková: Zadání: do systému vstoupí první rok 100 000 účastníků a další roky 20 000, minimální náklady by byly první rok 108 milionů a dále by každý rok rostly o 10 až 20 milionů a maximální náklady by byly 276 milionů první rok a rostly by o 25 až 55 každý rok. V roce 2013 vstoupilo do účastnických fondů ve věku 18 a 19 let z celku pouze 1 % lidí, přehodnotili jsme zadání. Pošlu vám přesná čísla.

Fiala: Otázka je doba návratnosti, je to varovné, ale zamysleme si, pro koho je III. pilíř? A pokud je pro širokou veřejnost, pak snižme tu hranici nároku na státní příspěvek. Pokud je spíše pro lidi se středními a vyššími příjmy, zatímco pro nízkopříjmové je 1. pilíř, stojí za úvahu snížení státní podpory III. pilíře a její přesměrování na krytí deficitu I. pilíře.

Vostatek: U nás spoří příliš mnoho lidí. Bohatě podporovaný III. pilíř je pro střední třídu, pro chudé je rovný důchod, nejlépe je to vidět na Novém Zélandu. Penzijním spořením nevznikají nové úspory, pouze se přelévají peníze. Střední třída neví, co s penězi, tak je dávají do III. pilíře

Potůček: Střední třída v ČR rozhodně není ve stavu, že neví, co s penězi. 12 – 15 let splatnost nákladů chápu, ale je to systém spolufinancovaný státem a stát má tedy právo formulovat různá kritéria.

Šulc: Nemáme tu „zelenou louku“, v systému je pět milionu občanů a je nutné vládě nabídnout řešení obsahující více efektů než defektů.

Hampl: Nesouhlasím, že je jeden pilíř zásluhový a druhý solidární. I. pilíř je solidární z pohledu příjmu, z pohledu zohlednění výchovy dětí je solidarita převrácena.

Potůček: Vraťme se tedy prosím k mému návrhu, děkuji za podněty. Na půdě PT1 bylo rozhodnuto, že bude umožněno spořit od narození a když jsem formuloval tento návrh, tak jsem chtěl, aby i chudé rodiny měly možnost dosáhnout na státní příspěvek. Po dnešní diskuzi navrhuji, aby stávající systém zůstal, pouze lineárně dolu protáhneme křivku ke 100 Kč příspěvku měsíčně, což by byla spodní hranice pro nárok na státní příspěvek.

Karlíková: Mluvíte o všech účastnících nebo jen o dětech?

Potůček: Přejde mi rozumné to omezit na věk do 26 let.

Herboczková: Je nutné zanalyzovat, zda nepůjde o věkovou diskriminaci.

Hampl: Vede se také diskuze, že by výše důchodu v prvním pilíři byla částečně také odvozena od počtu dětí, a pak by bylo správné, aby stát umožnil si více na důchod přispořit, a to zejména těm s nižšími příjmy. Proto by věková hranice pro takto navržené příspěvky nebyla nutná.

Herboczková: Nelze souhlasit s odlišným přístupem k lidem, kteří mají nebo nemají děti, to je diskriminace.

Kubátová: Objevují se i návrhy, že lidé, kteří jsou již v důchodu, by neměli mít nárok na státní příspěvek, to je ale také věková diskriminace, je to problém.

Potůček: Je nutno rozlišovat navázání na jedné straně na věk a na straně druhé na to, zda někdo je či není v důchodu,

Škorpík: Byla zde dlouholetá kritika, že příspěvek je nízký a nemíří k zabezpečení ve stáří, proto se minimální hranice posunula, návrat zpátky je krok úplně opačným směrem než efektivně podporovat systém, aby úspory byly pro účastníky v přiměřeně dostatečné výši ve stáří. MPSV by s tímto návrhem tedy proto nemohlo souhlasit. Cíl, proč jsme to zvýšili, byl, aby si lidé spořili více.

Potůček: Zopakují motivy svého návrhu: principiálně, diskuze se vedla a diskuze pokračuje, přišla nová vláda, která má nová kritéria a nové priority. Návrh byl formulován pouze ve spojení s rušením hranice vstupu do systému, a to je zásadní změna, která umožňuje přemýšlet o návratu k něčemu, co bylo zrušeno.

Bezděk: Pokud by se hranice na 100 Kč snížila pro všechny, povede to úplně jinam, než kam chceme celý systém dostat. Jeden až jeden a půl milionu lidí si zvedlo v posledních dvou letech svůj příspěvek v reakci na změny od 1. 1. 2013. Zbrzdíme dynamiku utváření rozumných úspor na stáří, navíc lidé budou mít pocit, že je zase někdo napálil.

Haml: Nevidím důvod, proč by si měl někdo stěžovat, že ti, kteří spoří méně, dostanou menší příspěvek. Kdo na to ty peníze má, tak jistě rád využije maximální příspěvek státu. Rád bych ještě reagoval na údajnou diskriminaci, o diskriminaci se nejedná. Pokud stát spravedlivě zohlední zásluhy rodin s ohledem na budoucí generaci, je to čistě jeho politické rozhodnutí a je to také součástí mandátu komise. Diskriminovány jsou v tuto chvíli spíše rodiny s dětmi.

Šulc: Byl jsem několikrát kritizován, že jsou diskriminováni všichni, kteří do systému penzijního připojištění nikdy nevstoupí, neboť se státní příspěvek vyplácí i z jejich daní. Přerozdělení veřejných peněz bylo v tomto smyslu diskriminací „neklientů“. Na obranu platné legislativy jsem uváděl, a platí to pořád, že vstup do penzijního připojištění není nijak pro dospělou osobu omezen. Kdo chce, vstoupí a tím okamžikem přestane být „diskriminován“. Myslím si, že navrhovaný krok (snížení minimální platby účastníka ze 300 Kč na 100 Kč) je mediálně zvládnutelný, a to dvěma argumenty: jednak respektujeme příjmové omezení u mladých rodin, které chtějí pro své děti dát aspoň minimální částku – při stokoruně bude na účtě po 20 letech asi 40 tisíc korun, jednak fakt, že snížíme počet lidí, kteří sice platí vlastním příspěvek, ale na státní příspěvek nedosáhnou. Rád bych požádal MF o oficiální údaje o správě státníku příspěvku.

Karlíková: Přístup do této databáze téměř nikdo nemá, data jsou chráněna. Máme zakázáno od pana ředitele Fišera (odbor 36) zveřejňovat např. rozdělení dle pohlaví nebo věku.

Šulc: To je omyl, toto je špatný výklad zákona, toto nejsou tajná data. Nikdo nechce údaje o konkrétním klientovi, ale jen a jen kumulace, ze kterých je možné dělat nezávislé analýzy a připravit potřebné legislativní návrhy.

Hampl: Každá vláda by měla mít zájem na transparentnosti údajů, nejedná se o osobní data. Bez těch dat nemůžeme pracovat.

Kubátová: Ráda bych na závěr připomněla, že nutně neznamená, že lidé, kteří nedávají 300 Kč, ale dávají pouze třeba 150 Kč, že na to lidé nemají, jsou zde různé motivace.

Potůček: Abychom mohli odpovědně rozhodovat, potřebujeme data. Na závěr shrnu, že můj návrh neuspěl v podobě, v jaké byl podán, ale nebyl zásadně odmítnut. Rád bych tedy, aby byl dále předložen jako další téma k diskusi, ne jako dnes konečný návrh. Jako východisko pro další diskusi bych doporučoval, nelomit příliš příspěvky, tedy vést lineární křivku a motivovat vstup hlavně mladých, dětí.

Požadavek na MF ČR od pana Šulce: Údaje o struktuře státní podpory účastníků III. pilíře v podobě, s jakou pracuje MF ČR s respektováním zákona na ochranu osobních údajů.

Zapsala: Markéta Havelková

Vidoval: Martin Potůček

Seznam přítomných:

Bezděk Vladimír	APS
Beran Jiří	MF ČR
Fiala Tomáš	VŠE
Hampl Otakar	MZe
Havelková Markéta	S OK
Herbočzková Jana	MF ČR
Karlíková Aneta	MF ČR
Král Filip	ČAP
Kubátová Irena	MF ČR
Linhart Zdeněk	MPSV
Pitterling Marcel	MF ČR
Potůček Martin	předseda OK
Škorpík Jan	MPSV
Šulc Jaroslav	ČMKOS
Vítková Jitka	KZPS
Vostatek Jaroslav	VŠFS
Zrcek Kryštof	ČSSZ